

Účastníci trhu - štát

- Funkcie štátu
- Štátna regulácia
 - maximálna cena
 - minimálna cena
- Štátny rozpočet, verejný rozpočet, dlh
- Dane

Funkcie štátu

- 1/ legislatívna funkcia**
- 2/ stabilizačná funkcia**
- 3/ alokačná funkcia**
- 4/ redistribučná funkcia**

(Index ekonomickej slobody)

Zlyhanie štátu, keď:

- aktivity štátu nedokážu zlepšiť ekonomickú efektívnosť
- štát znovurozdeľuje dôchodok v prospech nesprávnych ľudí

príčiny:

orientácia na budúce voľby

⇒ krátkozrakosť v politickom rozhodovaní

⇒ zavádzanie programov krátkodobého charakteru

⇒ preferovanie súčasnej spotreby pred budúcou

Pôsobenie štátu v ekonomike prostredníctvom:

I. štátnych podnikov

II. štátnej regulácie

III. ŠR

Štátna regulácia

= zásahy vlády do vývoja nominálnych dôchodkov a cien („dôchodková politika“)

- **cieľ:**
 - zabrániť akcelerácii inflačných procesov v ekonomike
- **formy:**
 - A) necenová regulácia
 - B) cenová regulácia

Štátna regulácia

```
graph TD; A[Štátna regulácia] --> B[Necenová regulácia]; A --> C[Cenová regulácia];
```

Necenová regulácia

= regulácia príjmov rozpočtových a príspevkových organizácií, podnikateľských subjektov, domácností

- v ŠR priamo stanovená výška investič. a neinvestič. prostriedkov

- -
-
-
-
-
-
-
-
-

Cenová regulácia

- maximálna cena
- minimálna cena

A) Cenová regulácia, ak:

- vznikne mimoriadna trhová situácia (živelná pohroma) na trhu
- existuje nedostatočne konkurenčné prostredie
- si to vyžaduje verejný záujem a ochrana spotrebiteľa

1) maximálna cena (cenový strop)

- opatrenie v prospech kupujúcich (strany dopytu)
- má umožniť príjmovu slabším vrstvám dostupnosť nevyhnutného množstva určitého statku
- určená **pod** úrovňou rovnovážnej ceny
- (príklady max. ceny)

2) minimálna cena (cenový prah)

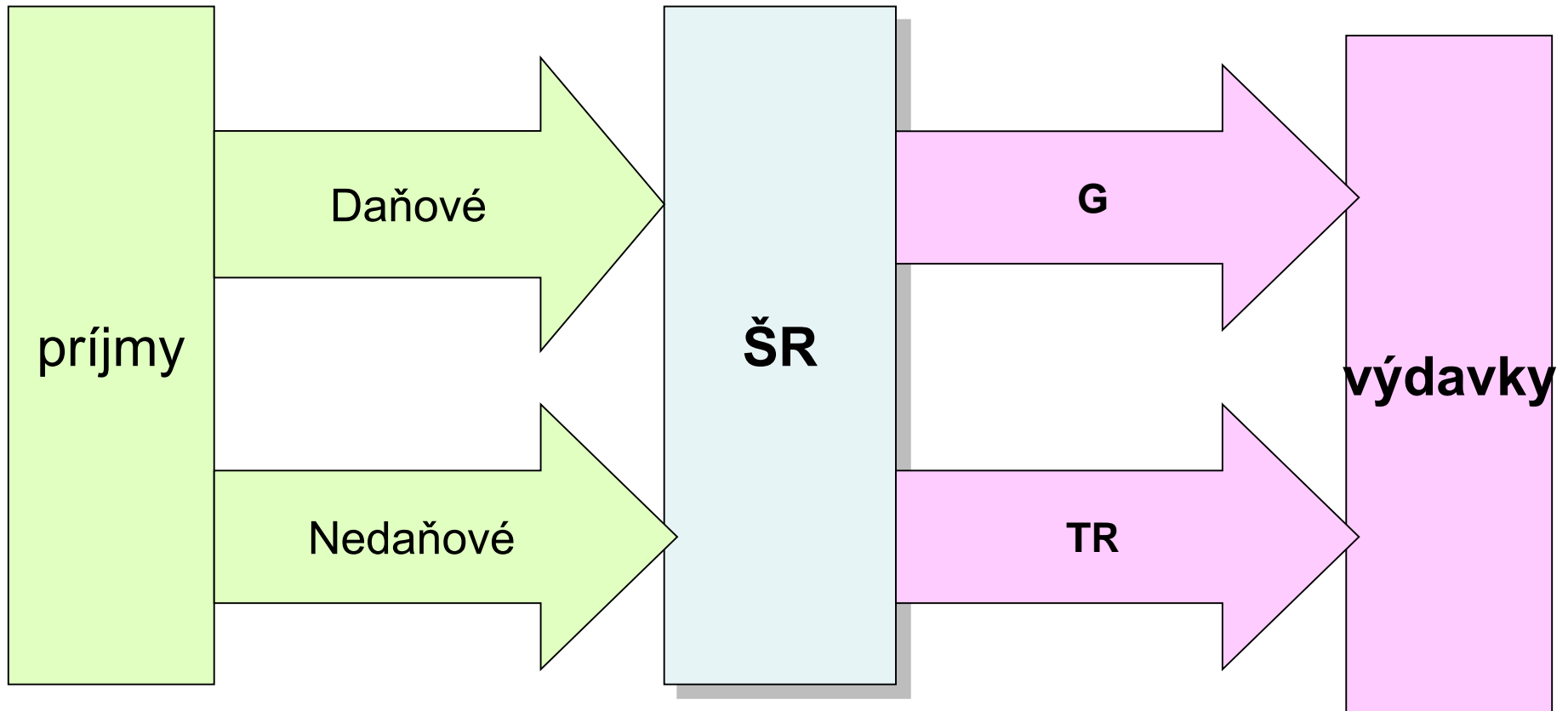
- opatrenie na podporu výrobcov (strany ponuky)
- štát zaručí určitú minimálnu cenu ponúkaného tovaru
- určená **nad** úrovňou rovnovážnej ceny
- (príklady min. ceny)

Štátny rozpočet

- = **centralizovaný peňažný fond štátu, ktorý má stranu príjmov a stranu výdavkov**
 - viacročné (3-ročné) rozpočtovanie v SR
 - zákon o ŠR DÚ na skúšku!!!

- **Štátny záverečný účet:**
 - poskytuje informácie o skutočnom plnení naplánovaných príjmov a výdavkov ŠR

Štruktúra ŠR

- **príjmy:**

- daňové – priame, nepriame dane

- nedaňové

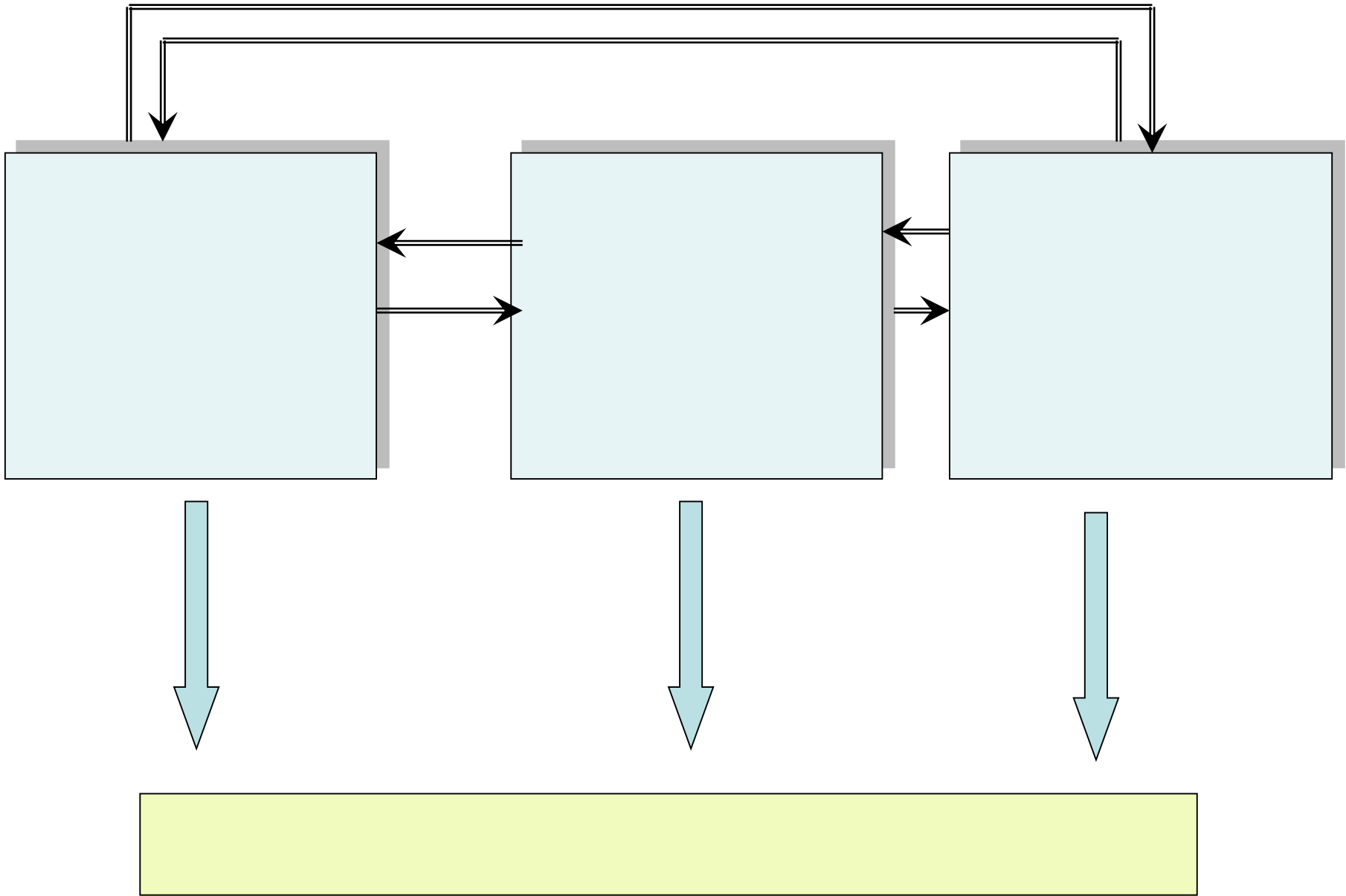
- granty, transfery - tuzemské, z rozpočtu EÚ

- súdne, správne poplatky, hospodársky výsledok štátnych podnikov

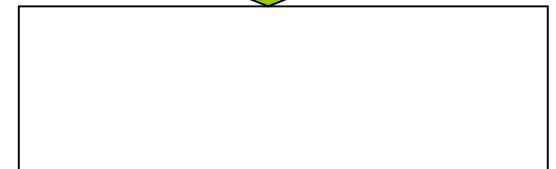
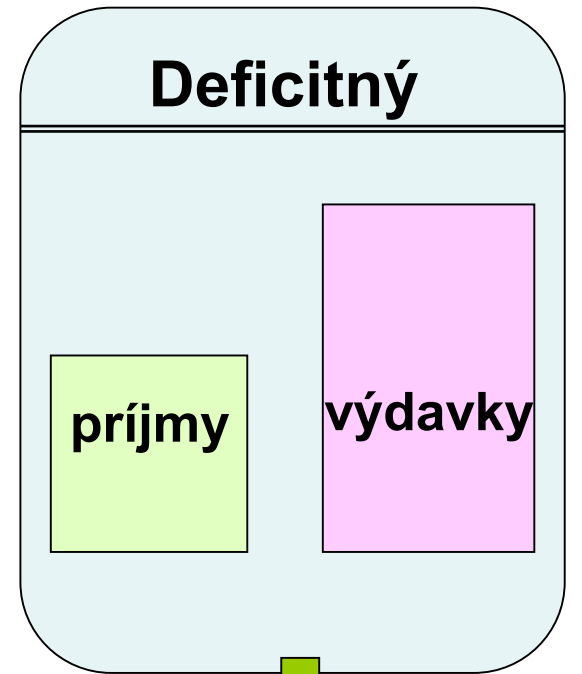
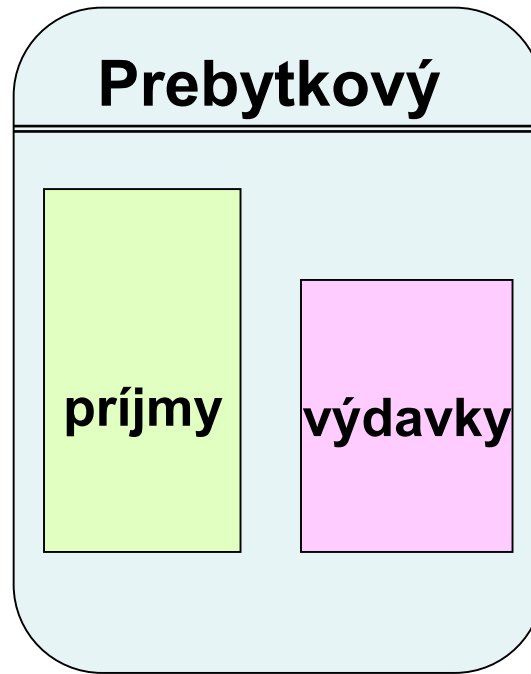
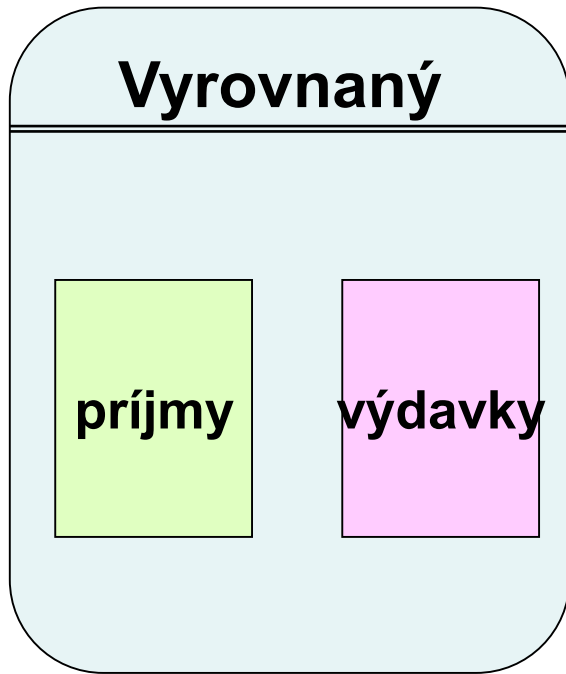
- **výdavky:**

- výdavky vlády na nákup SaS (G) – prevádzka a mzdy št. sektora

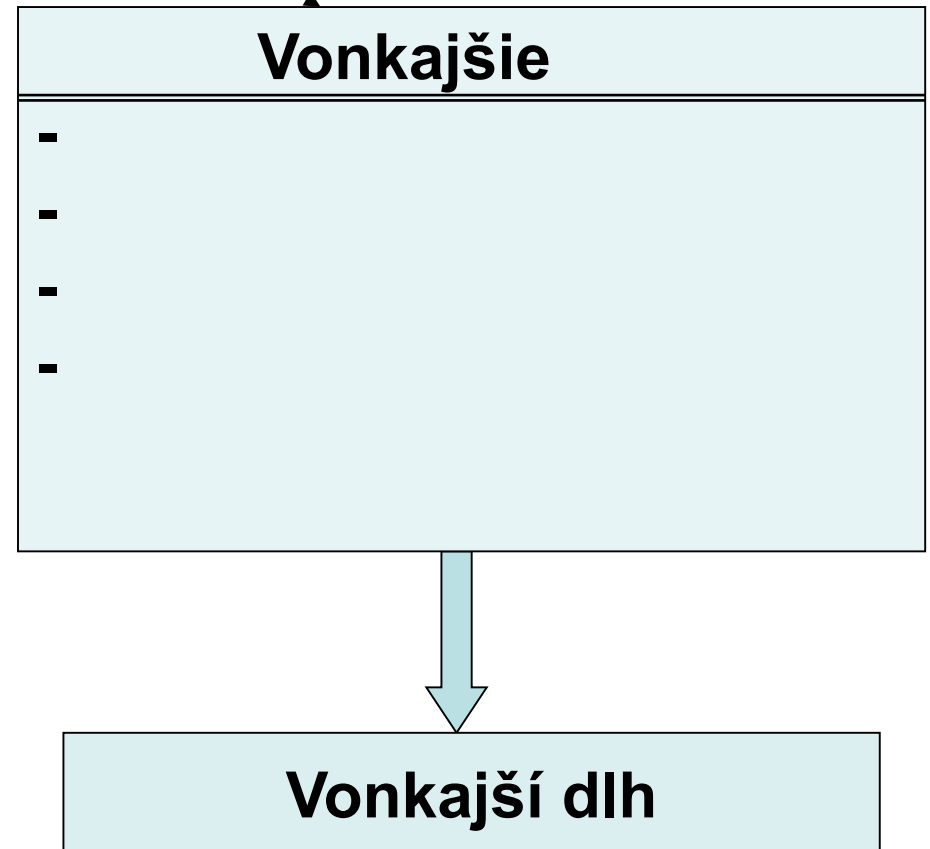
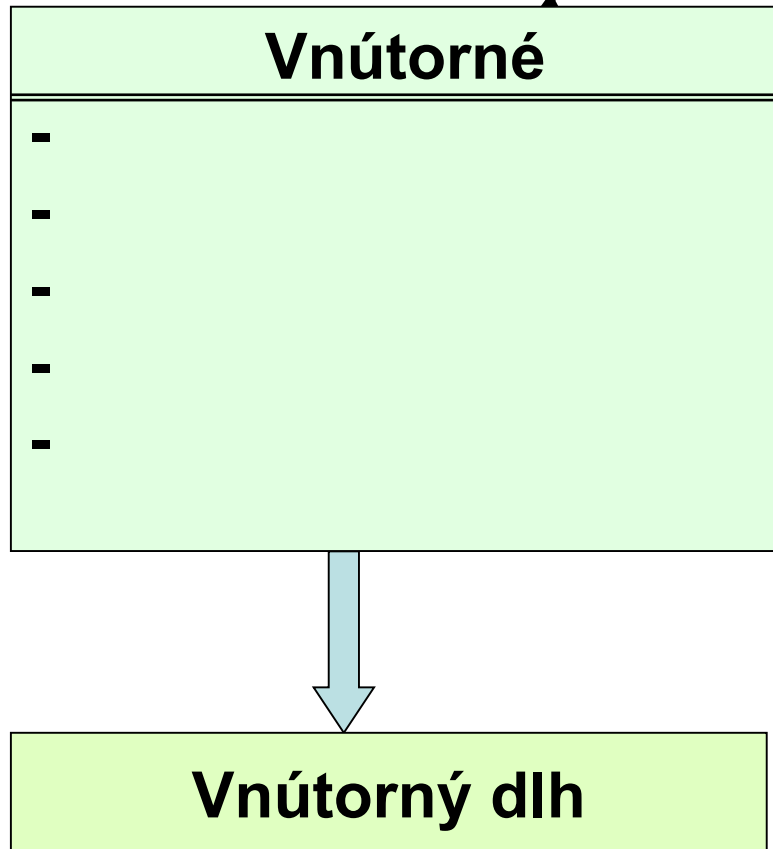
- transferové platby (TR) - štátne sociálne dávky (prídavky na deti, rodičovský príspevok), dávky v hmotnej núdzi

Druhy ŠR

Zdroje financovania deficitu ŠR

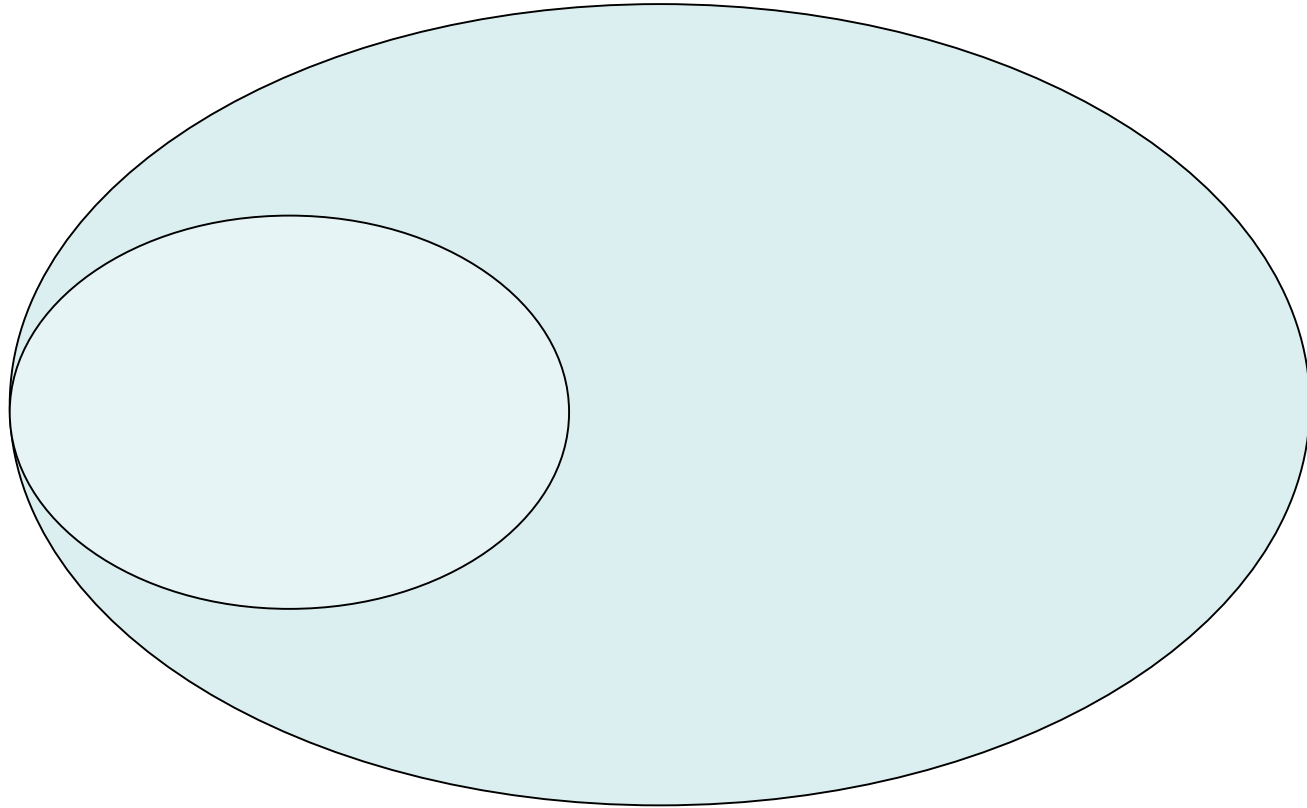

Verejný rozpočet =

ŠR + rozpočty miest a obcí, VÚC, zdravot. poisť., Sociálnej poisťovne, ÚPSVaR, VŠ, FNM, štátnych účelových fondov...

⇒ **verejný dlh (dlh verejného sektora)**

Štátny rozpočet (deficit, dlh) ↔ Verejný rozpočet (deficit, dlh)

Hrubý dlh ↔ čistý dlh

Hrubý dlh = Σ záväzkov

- pohľadávky

= čistý dlh

Dane

= **povinné platby z daňového základu, ktoré sú PO a FO povinné odvádzať do ŠR alebo rozpočtov obcí a VÚC v stanovenej výške a lehote**

- **priame**

- adresné - presne definovaný subjekt
- platí a odvádza tá istá osoba
- z dôchodku alebo majetku
- *aproximácia priamych daní v EÚ*

- **nepriame**

- neadresné,
- platí kupujúci, odvádza predávajúci
- v cenách tovarov a služieb
- *harmonizácia nepriamych daní v EÚ*

Daňová reforma:

= zásadné zmeny (prebudovanie) daňovej sústavy štátu

DR k 1.1.1993

- zmena typov daní
- zmena daňových sadzieb

DR k 1.1.2005

- spojená s fiškálnou decentralizáciou
- orientácia na nepriame dane

Dane (Daňová sústava od 1.1.2005)

PRIAME DANE

Z príjmu /zisku (dôchodkové)

- Daň z príjmov FO
- Daň z príjmov PO

Z majetku

- Daň z nehnuteľností
 - zo stavieb, bytov, pozemkov
- Daň z motorových vozidiel

Ostatné (miestne) priame dane

NEPRIAME DANE

Všeobecná spotreba

- Daň z pridanej hodnoty

Špecifická spotreba

- Spotrebná daň z liehu
 - Spotrebná daň z piva
 - Spotrebná daň z vína
 - Spotrebná daň z tabaku a TV
 - Spotrebná daň z miner. olejov
- od júla 2008:
- Spotrebná daň z el. energie
 - Spotrebná daň zo zem. plynu
 - Spotrebná daň z uhlia

Ostatné priame dane (miestne dane):

- Daň z nehnuteľností
 - Daň za psa
 - Daň za užívanie verejného priestranstva
 - Daň za ubytovanie
 - Daň za predajné automaty
 - Daň za nevýherné hracie prístroje
 - Daň za vjazd a zotrvanie motor. vozidla v histor. časti mesta
 - Daň za jadrové zariadenie
-
- **Fiškálna decentralizácia**
(od 1.1.2005)

Lafferova krivka

